

روش‌شناسی علم مدیریت

نوی و بیامز

ترجمه

عادل آذر (استاد دانشگاه تربیت مدرس)

سعید جهانیان

مرکز نشر دانشگاهی

Management Science in Practice

Terry Williams

John Wiley & Sons, 2008

روشن شناسی علم مدیریت

تألیف تری ویلیامز

ترجمه عادل آذر، سعید جهانیان

ویراسته فرشید خانزاده
نسخه پرداز: گروه نسخه پردازان
طراح جلد: سمیه عابدینی
حروفچینی و صفحه‌آرایی: مریم حسینی‌نیا، الهه عموحسن
مرکز نشر دانشگاهی
چاپ اول ۱۳۹۲
تعداد ۵۰۰
چاپ دیجیتال و صحافی: آریانا
۲۰۰۰۰ تومان

نشانی فروشگاه مرکزی: خیابان انقلاب، رویه‌روی سینما سپیده، پاساژ خیبری، تلفن: ۶۶۴۰۸۸۹۱، ۶۶۴۱۰۶۸۶
نشانی فروشگاه و نمایشگاه دائمی: خیابان دکتر بهشتی، خیابان خالد اسلامبولی، نبش خیابان دهم، شماره ۵۰، تلفن: ۸۸۷۲۵۹۵۴

فروش اینترنتی: www.bookup.ir

حق چاپ برای مرکز نشر دانشگاهی محفوظ است
فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: ویلیامز، تری، Williams, C. Terry.

عنوان و نام پدیدآور: روشن‌شناسی علم مدیریت / تری ویلیامز؛ ترجمه عادل آذر، سعید جهانیان.

مشخصات نشر: تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ده، ۳۷۸ ص: مصور، جدول، نمودار.

فروست: مرکز نشر دانشگاهی؛ ۱۴۵۵. مدیریت: ۹.

شابک: 978-964-01-1455-1

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Management Science in practice, 2008.

یادداشت: این کتاب قبلاً تحت عنوان «پژوهش عملیاتی در عمل: علم مدیریت در عمل» با ترجمه علیرضا پویا، حسیه طباطبائی توسط

انتشارات ارسلان در سال ۱۳۹۱ منتشر شده است.

یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: پژوهش عملیاتی در عمل: علم مدیریت در عمل.

موضوع: تحقیق عملیاتی

موضوع: علم مدیریت

شناسه افزوده: آذر، عادل، ۱۳۴۵.

شناسه افزوده: جهانیان، سعید، ۱۳۶۰.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۴۸۶/۶ و ۵۷/۶ T

رده‌بندی دیویی: ۶۵۸/۴۰۳۴

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۹۴۶۲۲

فهرست

صفحه	عنوان
نه	پیشگفتار مترجمان
۱	درباره کتاب
۵	قسمت اول علم مدیریت
۷	۱ علم مدیریت به چه معناست؟
۷	۱-۱ مقدمه‌ای بر علم مدیریت
۱۲	۲-۱ ماهیت مسائل
۱۹	۳-۱ رویکرد علم مدیریت
۲۰	۴-۱ مدل چیست؟
۲۶	۵-۱ فرایند علم مدیریت
۲۹	۶-۱ امر حقیقی به چه معناست؟

۳۸	۷-۱ نتیجه‌گیری و ترسیم ادامه راه
۳۹	۲ مداخله‌های علم مدیریت
۴۰	۱-۲ محیط کاری متخصصان علم مدیریت
۴۴	۲-۲ تعریف مسائل
۴۹	۳-۲ شیوه‌های درگیر شدن در موقعیت مسئله
۵۲	۴-۲ ذینفعان مسئله
۵۴	۵-۲ کسب موفقیت در مداخله‌ها
۵۷	۶-۲ فراتر از مداخله انفرادی
۶۱	قسمت دوم فنون مدل‌سازی
۶۲	۳ روشهای ساختاردهی به مسئله
۶۳	۱-۳ ضرورت به‌کارگیری روشهای ساختاردهی به مسئله
۶۶	۲-۳ روش‌شناسی سیستمهای نرم
۷۶	۳-۳ روش‌شناسی سودا/جی‌ام
۸۶	۴-۳ انتخاب راهبردی
۸۸	۵-۳ نتیجه‌گیری
۸۹	۴ روش‌شناسی ترکیبی
۸۹	۱-۴ مقدمه
۹۰	۲-۴ اِکمال و تکثرگرایی
۹۳	۳-۴ قیاس‌ناپذیری پارادایمها
۹۶	۴-۴ ترکیب فنون
۹۹	۵-۴ نحوه تأثیرگذاری پارادایمها بر یکدیگر
۱۰۲	۶-۴ ساختار روشها
۱۰۳	۷-۴ عرصه عمل — همراه با یک مثال مشهور

۱۰۸	روشهای علم مدیریت
۱۰۸	۱-۵ طبقه‌بندی روشها
۱۱۲	۲-۵ روشهای نرم
۱۲۰	۳-۵ روشهای محاسبه مشخصه یک سیستم
۱۳۱	۴-۵ روشهای تکرار یا پیش‌بینی رفتار سیستم
۱۳۴	۵-۵ روشهای بهینه‌سازی

۱۴۷	قسمت سوم مهارت‌های عملی
-----	-------------------------

۱۴۸	۶ تدوین طرح پیشنهادی
۱۴۸	۱-۶ مقدمه
۱۵۱	۲-۶ هدف از تدوین طرح پیشنهادی
۱۵۵	۳-۶ اجزای طرح پیشنهادی
۱۵۶	۴-۶ مراحل (الف) و (ب): تحلیل
۱۵۸	۵-۶ مراحل (ج) و (د): برنامه‌ریزی
۱۶۴	۶-۶ مراحل (ر) تا (ش): ملاحظات اجرایی
۱۷۰	۷-۶ نشان دادن شایستگیها و قابلیت‌های خود به کارفرما

۱۷۲	۷ گردآوری داده‌ها
۱۷۲	۱-۷ مقدمه
۱۷۵	۲-۷ اندازه‌گیری
۱۷۹	۳-۷ داده‌های "مطلوب" چگونه هستند؟
۱۸۷	۴-۷ اصول مرتبط با داده‌های نرم
۱۹۰	۵-۷ گردآوری داده‌های نرم
۱۹۶	۶-۷ احتمال ذهنی
۲۰۰	۷-۷ نتیجه‌گیری

۲۰۱	۸ اعتبارسنجی مدلها
۲۰۱	۸-۱ مقدمه
۲۰۲	۸-۲ انواع مدلهای موجود
۲۰۷	۸-۳ مثالی از فرایند مدل سازی
۲۱۳	۸-۴ جنبه های مختلف فرایند مدل سازی

۲۲۴	۹ خلاقیت
۲۲۴	۹-۱ مقدمه
۲۲۷	۹-۲ فرد ♦
۲۲۹	۹-۳ فرایند ایجاد خلاقیت: ساختارهای زیربنایی
۲۳۴	۹-۴ خلاقیت در فرایند اجتماعی پژوهش عملیاتی

۲۳۸	۱۰ مهارت های تکمیلی
۲۳۹	۱۰-۱ بازاریابی
۲۴۳	۱۰-۲ فروش (افتاح کارفرما)
۲۴۵	۱۰-۳ ارتباطات و گزارش دهی رسمی
۲۵۴	۱۰-۴ مهارت های تعامل با کارفرما و تسهیل آن
۲۵۸	۱۰-۵ محاسبات رایانه ای
۲۶۰	۱۰-۶ سخن پایانی

۲۶۱	قسمت چهارم جنبه های عملی
-----	--------------------------

۲۶۲	۱۱ عوامل موفقیت در علم مدیریت/پژوهش عملیاتی
۲۶۲	۱۱-۱ سیر تحول علم مدیریت/پژوهش عملیاتی
۲۶۹	۱۱-۲ موفقیت و شکست: جلب توجه تصمیم گیران
۲۷۱	۱۱-۳ شناسایی کارفرما
۲۷۵	۱۱-۴ رابطه با کارفرما

۲۸۵	۵-۱۱ موضوع تحلیل
۲۸۹	۶-۱۱ نحوه انجام دادن تحلیل
۲۹۲	۱۲ ملاحظات اخلاقی
۲۹۴	۱-۱۲ ضرورت ملاحظات اخلاقی
۲۹۶	۲-۱۲ مدل
۳۰۰	۳-۱۲ رابطه با کارفرما
۳۰۳	۴-۱۲ منشور اخلاقی
۳۰۶	۵-۱۲ آثار و پیامدهای اجتماعی
۳۰۹	۱۳ تأمل‌گری در علم مدیریت
۳۰۹	۱-۱۳ فعالان تأمل‌گرا در علم مدیریت
۳۱۲	۲-۱۳ آثار و پیامدهای کاربردی
۳۱۶	۳-۱۳ آثار و پیامدهای تحقیقاتی
۳۲۰	۴-۱۳ آثار و پیامدهای آموزشی
۳۲۴	سخن پایانی: آینده علم مدیریت
۳۲۶	مراجع
۳۴۴	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی
۳۶۱	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار مترجمان

کسب آگاهی عمیق از مفروضات فلسفی و مفاهیم بنیادی علوم جدید (طبیعی و اجتماعی) به ویژه برای کسانی که پدیدآورنده و مؤسس این علوم نیستند ضروری است. اگر بنا باشد این علوم بدون آنکه مانعی برای جوشش فکری و علمی افراد در بسط فرهنگی و تاریخی خود باشند، مورد استفاده قرار بگیرند، فرایند از آن خود کردن آنها اهمیت زیادی دارد. علم مدیریت یا پژوهش عملیاتی در زمره علوم قرار دارد که علاوه بر صبغه علوم طبیعی (به واسطه فنون و ابزار کاربردی آن) بر پاره‌ای از مفروضات علوم اجتماعی (به واسطه سروکار داشتن با سازمانها به عنوان سیستمهای اجتماعی) هم استوار است، که همین خصلت، اهمیت پرداختن به بنیادهای نظری و فلسفی آن را دوجندان می‌کند. از آن خود کردن به معنای برهم زدن قواعد و مفروضات و روابط درونی موجود در عناصر روش شناختی یک علم نیست، بلکه معنایی عمیق‌تر دارد و پیش از هر چیز، مستلزم کسب آگاهی عمیق و موثق از مبانی فلسفی و مفروضات بنیادی آن است تا بدین وسیله راه برای ظهور پرسشهای انتقادی باز شود که بی شک آبخور آنها در بطن فرهنگ و چارچوبهای جهان‌شناختی افراد نهفته است. علم مدیریت با سازمانها سروکار دارد و به منظور تعالی آنها و تبدیل مسائل سرکش و آشفته به مسائلی رام و قابل حل با کمک امکانات و ابزارهای متعدد خود به مداخله و اعمال تغییر در آنها می‌پردازد. کسب آگاهی انتقادی از ضرورت، منشأ و اندیشه بنیادی هر یک از فنون و روشهای علم مدیریت، علاوه بر افزایش اثربخشی مداخله‌های آن، امکان رشد و پرورش فردی و اجتماعی را هم فراهم می‌کند. با در نظر داشتن دیدگاههای فوق و توجه به وضعیت غیراثربخش علوم طبیعی و اجتماعی در

جامعه کنونی ما، ضرورت تدوین کتابی به زبان فارسی در زمینه مبانی روش شناختی علم مدیریت (پژوهش عملیاتی) احساس می‌شود. از آنجا که کتاب حاضر تا حد قابل قبولی مباحث مورد نظر پوشش داده است، تصمیم به ترجمه آن گرفته شد. عنوان کتاب اصلی در ترجمه لفظ به لفظ «علم مدیریت در عمل» است اما همان‌گونه که در پشت جلد کتاب آمده است «این کتاب به ماهیت علم مدیریت و نحوه به‌کارگیری آن در عرصه عملی نگاهی بنیادی دارد. به این منظور تری ویلیامز فلسفه‌ای زیربنایی از نحوه عمل سازمانها و تعامل تحلیل‌گران با آنها، جعبه‌ابزار مورد استفاده مشاوران علم مدیریت، فنون ترکیبی ساختاردهی به مسئله و راهنمایی در مورد جنبه‌های عملی به‌کارگیری علم مدیریت و مهارت‌های مورد نیاز ارائه می‌کند». همان‌گونه که جان مینجرز معتقد است «روش‌شناسی کلی‌تر از روش بوده و نسبت به آن خصلت تجویزی کمتری دارد. روش‌شناسی به یک معنا مجموعه‌ای ساخت‌یافته از راهنمایی یا فعالیتهایی است که به انجام تحقیق یا مداخله کمک می‌کند و اغلب متشکل از فنون یا روشهای مختلف است و لزوماً قرار نیست از همه آنها در یک تحقیق یا مداخله استفاده شود^۱». به این ترتیب با توجه به محتوای هر یک از فصلها و همچنین چارچوب کلی کتاب که معطوف به تشریح مبانی فلسفی، پارادایم‌ها، روشها و تکنیکها، جنبه‌های عملی و ملاحظات علم مدیریت است، مترجمان تصمیم گرفتند به جای ترجمه تحت‌اللفظی، عنوان «روش‌شناسی علم مدیریت» را برگزینند که از نظر مفهومی و محتوایی مطابقت بیشتری با کتاب داشته و خواننده فارسی‌زبان را از رویکرد کلی و پیام اصلی کتاب آگاه می‌سازد.

متخصصان، فعالان حرفه‌ای و مشاوران در همه علوم و حوزه‌های تخصصی که به‌نحوی در پی اعمال تغییر در سازمانها و بهبود سازوکارهای اجرایی و مدیریتی آنها هستند، می‌توانند نیاز علمی خود را با مطالعه این کتاب رفع کنند. دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی در رشته‌هایی مانند مدیریت، فناوری اطلاعات، مهندسی صنایع و اقتصاد به‌منظور درک و فهم بهتر نقش خود در کسب و کار امروز و سروسامان دادن به یافته‌های علمی خود و دستیابی به مدل‌های معتبر ذهنی، از خواندن این کتاب پشیمان نخواهند شد، هرچند که با توجه به جهت‌گیری کلی کتاب بیشتر به مذاق دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی خوش می‌آید.

در پایان امیدواریم ترجمه این کتاب، گامی در جهت توسعه علم مدیریت و رفع نیاز دانشجویان این حوزه باشد. بی‌شک ترجمه این کتاب همانند هر نوشته بشری دارای خطاست. مترجمان امیدوارند که بازخورد خوانندگان، زمینه بهبود چاپ‌های بعدی را فراهم آورد.

1. John Mingers (2006), Realising systems thinking: Knowledge and action in management science, Springer, p. 217.